

Vejledende pensum i social og personlighedspsykologi – **tilvalg ordning 15 ECTS**

Tjek hvilken ordning du er på (BAC studerende og HA studerende på 20 ECTS ordning har en anden pensumliste)

Efteråret 2022

Pensumlisten findes på fagets side på Brightspace med links og oplysninger om semesterhyld. Sidetal er angivet i normalsider (NS)

Aronson, E., Wilson, T. D., & Sommers, S. R. (2021). *Social psychology* (10. udgave, Global edition). Pearson. (Trykt udgave ISBN 9781292341477) [ekskl. kapitel 10 og Social Psychology in Action 1-3]

En grundbog til indføring i socialpsykologiens hovedområder, metoder, empiriske fund og grundideer. Bogen omhandler social kognition, attribuering, holdninger, gruppeprocesser, social indflydelse, grupperelationer, fordomme, aggression og prosocial adfærd. [438 NS]

Bandura, A. (1994). Self-efficacy. I: V. S. Ramachandran (Red.), *Encyclopedia of human behavior* (Bind 4, s. 71-81). Academic Press.

Albert Bandura er ophavsmand til begrebet self-efficacy, der vedrører menneskers tiltro til deres evner til at udøve kontrol over deres egen fungeren samt over begivenheder, der påvirker deres liv. Artiklen indkredser leksikalsk nogle af de centrale kilder til dannelsen af efficacy, hvilke psykologiske processer, der er involveret i det samt hvilke konsekvenser for menneskets livsførelse en optimistisk efficacy-tiltro har, samt hvorledes efficacy udvikles gennem hele livet. [*JT, PB] [20 NS]

Bandura, A. (1999). Moral disengagement in the perpetration of inhumanities. *Personality and Social Psychology Review*, 3(3), 193-209.

When our attitudes, behaviors, and self-concept come into conflict (for example, when we act badly towards someone but still want to maintain a positive self-image), we typically experience something called 'cognitive dissonance'. In this review article, Albert Bandura draws on a large body of theory and research in social cognition to outline several specific 'moral disengagement' strategies that are used to decrease or eliminate the psychological discomfort we feel in these situations. [*H2O, SVM] [31 NS]

Bateson, M., Nettle, D., & Roberts, G. (2006). Cues of being watched enhance cooperation in a real-world setting. *Biology Letters*, 2(3), 412-414. <https://doi.org/10.1098/rsbl.2006.0509>

Artiklen beskriver et felteksperiment, der undersøger om menneskers tilbøjelighed til at følge sociale normer automatisk påvirkes af subtile tegn på, at deres adfærd bliver observeret af andre. Resultaterne viser, at individer der eksponeres over for en plakat med et sæt stirrende øjne i højere grad betaler for deres drikkevarer i et selvbetjent te-køkken sammenlignet med individer der eksponeres over for en plakat med blomster. [*H2O] [5 NS]

Beisser, A. (1970). The paradoxical theory of change. I: J. Fagan & I. L. Shepherd (Red.), *Gestalt therapy now* (kapitel 6, s. 77-80). Harper & Row.

Denne lille artikel har haft en central betydning for forståelse af, hvad der fremmer menneskelig og social forandring. Hovedsynspunktet er, at forandring ikke ligger i det, at man laver noget om (på sig selv), men først sker, når man bliver det, som man allerede er. Deri ligger forandringens paradoks. [*JT] [4 NS]

Berry, J. W. (2011). Immigrant acculturation: Psychological and social adaptations. I: A. E. Azzi, X. Chrytssochoou, B. Klandermans & B. Simons (Red.), *Identity and participation in culturally diverse societies* (s. 279-296). Wiley-Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781444328158.ch14>

En introduktion til Berrys indflydelsesrige model for hvilke strategier mennesker benytter til at håndtere akkulturation, dvs mødet mellem den oprindelige kultur man kommer fra og den nye kultur man kommer i berøring med. [*PB, SO] [20 NS]

Bertelsen, P. (2013). *Tilværelsespsykologi: Et godt nok greb om tilværelsen* (kapitel 11, s. 294-322). Frydenlund.

I kapitel 11 introduceres til den grundlæggende tankegang bag tilværelsespsykologien. Modellen er en almenpsykologisk model, der derfor også kan ses som et bud på en grundlæggende model til at forstå hvordan social- og personlighedspsykologiske fænomener og begreber forholder sig til hinanden: f.eks funktion, adfærd og handling, endvidere personlighed, identitet, selv samt behov, motiv, selvrealisering og den frie vilje. [*PB] [35 NS]

Bertelsen, P. (2018). Mentoring in anti-radicalisation. LGT: A systematic assessment, intervention and supervision tool in mentoring. I: G. Overland, A. J. Andersen, K. E. Førde, K. Grørdum & J. Salomonsen (Red.), *Violent extremism in the 21st century: International perspectives* (s. 312-352). Cambridge Scholars Publishing.

Artiklen fremstiller en radikaliseringsmodel i Tilværelsespsykologiens optik. Den anvendelsesorienterede del af Tilværelsespsykologien og et herpå baseret antiradikaliseringsværktøj til brug for mentorer gennemgås. Brugen af Tilværelsespsykologien og værktøjet illustreres med en case. [*PB] [28 NS]

Bertelsen, P. (2022). *Et godt nok greb om tilværelsen: en håndbog i tilværelsespsykologi* (kapitel 16, s. 136-151). Frydenlund.

Dette kapitel gennemgår diskussionen om hvorvidt der er noget almenmenneskeligt fælles i vores psyke eller om alt hvad vi tænker, føler, vil og gør er social konstrueret og afhængig af den kultur vi befinder os i. Socialkonstruktionisme og kulturrelativismen sættes over for universalismen. På den baggrund diskuteres Tilværelsespsykologien som et kontekstsensitivt kritisk realistisk alternativ til såvel universalisme som relativisme. [*PB] [27 NS]

Cialdini, R. B. (2012). The focus theory of normative conduct. I: P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski & E. T. Higgins (Red.), *Handbook of theories of social psychology* (bind 2, s. 295-312). Sage. <https://doi.org/10.4135/9781446249222.n41>

In this article, Robert Cialdini explains how he has developed his prominent "theory of normative conduct." The article gives an overview about how and why people influence each other, focusing on different aspects of social norms. [*SP] [17 NS]

Csikszentmihalyi, M. (1999). If we are so rich, why aren't we happy? *American Psychologist*, 54(10), 821-827. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.54.10.821>

Artiklen søger at besvare spørgsmålet om, hvorfor materiel vækst og ihærdig foretagsomhed tilsyneladende ikke følges af en tilsvarende stigning i livsglæde og livsmening. Forfatterens bud er, at de særlige kvaliteter af "flow", der kan erfares i selvforglemmende aktiviteter, er en central ingrediens i oplevelsen af livsglæde og livsmening, og at man med et fortravlet hverdagsliv og en enstrengt materiel livsorientering mindsker muligheden for at opleve "flow". [*JT] [13 NS]

Douglas, K., & Sutton, R. M. (2018). Why conspiracy theories matter: A social psychological analysis. *European Review of Social Psychology*, 29(1), 256-298. <https://doi.org/10.1080/10463283.2018.1537428>

Denne artikel handler om konspirationsteorier fortrinsvist i et socialpsykologisk perspektiv og ud fra en antagelse om at de psykologiske processer og faktorer bag konspirationsteorier er almenpsykologiske, altså sådanne som vi alle sammen deler. Artiklen omhandler desuden de negative sociale konsekvenser af konspirationsteorier. [*PB] [50 NS]

Haidt, J., & Kesebir, S. (2010). Morality. I: S. Fiske, D. Gilbert & G. Lindzey (Red.), *Handbook of social psychology* (5. udgave, bind. 2, s. 797-832). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9780470561119.socpsy002022>

Dette bogkapitel giver et overblik over moralpsykologien set fra et socialpsykologisk perspektiv. Kapitlet fremstiller 3 bærende principper for moralpsykologien: 1) at intuitive følelser er primære i moralske reaktioner; 2) at moralske reaktioner er tæt forbundet med sociale handlinger; og 3) at moral binder individer sammen i grupper. [*H2O, PB] [65 NS]

Herriot, P. (2016). Exploring the fundamentalist mindset: The social psychologist's viewpoint. I: J. D. G. Dunn (Red.), *Fundamentalisms: Threats and ideologies in the modern world* (kapitel 2, s. 27-44). I.B. Tauris.

Artiklen gennemgår fundamentalismebegrebet og forskellige former for fundamentalisme. Denne undersøgelse er baseret på en socialpsykologisk tilgang med udgangspunkt i social identitetsteori. [*PB] [25 NS]

Høgh-Olesen (2014). Testpiloter og tryghedsnarkomaner: I: H. Høgh-Olesen & T. Dalsgaard (Red.), *Mærkelige menneske: Moderne personlighedspsykologi* (s. 165-195). Plurafutura.

Væsentlige personlighedsforskelle mellem mennesker baserer sig ofte på simple fysiologiske variationer i individets arousal og dets optimale stimulationsniveau (OSN). Et individs behov for stimulation og dets behov for struktur bestemmer hvor fleksibel, risikovillig, flertydighedstolerant, nyhedssøgende og forandringsparat man er. Om man er testpilot eller tryghedsnarkoman billedlig talt. Herværende kapitel introducerer til denne Personlighedspsykologi og opstiller en typologi for personlighedens positioner. [*H2O] [36 NS]

Høgh-Olesen, H. (2020). Key stimuli and power objects: Aesthetics and our innate sensibilities. I: J. Carroll, M. Clasen & E. Jonsson (Red.), *Evolutionary perspectives on imaginative culture* (s. 121-140). Springer Nature. https://doi.org/10.1007/978-3-030-46190-4_7

Enhver art er konstitueret med nogle medfødte sensibiliteter, der skal hjælpe artens medlemmer med at træffe de rette fitness forøgende valg. I herværende oversigtsartikel kortlægges menneskets æstetiske impuls: Vores spontane tilbøjelighed til at tiltrækkes og frastødes af bestemte omverdens emner. Vores trang til at udsmykke os selv og vores omgivelser, og vores behov for at fylde tid og rum med tilsyneladende nyttesløse aktiviteter som sang, dans, musik og fiktion. Vi befinder os kort sagt i menneskets psykologiske maskinrum. Der, hvor de ultimale motiver opstår. [*H2O] [24 NS]

Høgh-Olesen, H., & Dalsgaard, T. (Red.). (2011). *20 psykologiske eksperimenter – der ændrede vores syn på mennesket* (kapitel 1, 2, 3 og 4 samt 6 og 7). Plurafutura.

Hvordan kan helt almindelige mennesker overtales til at sende stød på 450 volt ind i kroppen på uskyldige medmennesker? Kan andres positive forventninger gøre, at vi rent faktisk præsterer bedre, og bærer vi alle kimen til at optræde som sadistiske fængselsvagter? Socialpsykologiens store klassiske eksperimenter gennemgås. Deres virkningshistorie udfoldes og deres relevans for forståelsen af aktuelle problemstillinger mennesker imellem belyses. [*H2O] [114 NS]

Job, V., Walton, G. S., Bernecker, K., & Dweck, C. S. (2015). Implicit theories about willpower predict self-regulations and grades in everyday life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 108(4), 637-647. <https://doi.org/10.1037/pspp0000014>

Denne artikel diskuterer om vores viljestyrke er en begrænset ressource. To empiriske fund fremsættes. For det første er det afgørende for om man mobiliserer yderligere viljestyrke efter at have trukket på den, om man selv tror den er begrænset, eller om man snarere tror at den er ikkebegrænset. For det andet, at folk, der tror på at viljestyrke er begrænset ikke er specielt bedre til at administrere deres viljestyrke. [*PB] [18 NS]

Jørgensen, C. (2020). *Identitetskriser* (s. 25-55 og 101-127). Hans Reitzels Forlag.

Kapitlerne præsenterer en historisk vinkel på identitetsbegrebet og centrale teoretikers perspektiver, samt en diskussion af forskellige niveauer af identitet, omfattende jeg-id, personlig-id social-id, kollektiv-id. [*CRJ] [67 NS]

Keltner, D., Haidt, J., & Shiota, M. N. (2006). Social functionalism and the evolution of emotions. I: M. Schaller, J. A. Simpson & D. T. Kenrick (Red.), *Evolution and social psychology* (s. 115-134). Psychology Press.

Mennesket er et ultra-socialt dyr med høj samarbejdsformåen, og her spiller vore emotionelle programmeringer en central rolle. Samtidig er vore emotioner et produkt af menneskets udviklingshistorie og forstås bedst i relation til vores overlevelse og reproduktion som sociale gruppevæsener. Artiklen anlægger et socialpsykologisk perspektiv på emotionerne. [*H2O, SVM] [22 NS]

Kenrick, D. T., Li, Y. J., White, A. E., & Neuberg, S. L. (2013). Economic subselves: Fundamental motives and deep rationality. I: J. P. Forgas, K. Fiedler & C. Sedikides (Red.), *Social thinking and interpersonal behavior* (s. 23-43). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9780203139677>

Psykologiforskningens identifikation af kognitive bias har de senere år portrætteret mennesket som værende forudsigeligt irrationel. Denne tekst fremlægger synspunktet, at kognitiv bias er evolutionært nedarvede og dermed reflekterer en såkaldt dyb rationalitet. Teksten fremlægger endvidere kort

evolutionspsykologiske bud på fundamentale menneskelige motiver, selvets konstituering samt årsager til individuelle forskelle. [*H2O, SVM] [26 NS]

Kruglanski, A., & Orehek, E. (2012). The need for certainty as a psychological nexus for individuals and society. I: M. A. Hogg & D. L. Blaylock (Red.), *Extremism and the psychology of uncertainty* (Part 1, kapitel 1, s. 3-18). Blackwell.

For det første præsenterer kapitlet i kort og overskuelig form begreberne om kognitiv usikkerhed og behovet for afklarethed. Disse begreber indgår i mange socialkognitive teorier. Dernæst handler artiklen at bestemte typer af grupper og interne gruppeprocesser er særligt velegnet til at behøvet for kognitiv afklarethed. Endelig vises at netop sådanne gruppeprocesser kan danne grundlag for ekstremisme. [*PB] [19 NS]

Larsen, R., Buss, D., Wismeijer, A., Song, J., & van den Berg, S. (2021). *Personality psychology: Domains of knowledge about human nature* (3. udgave, med online Connect). McGraw Hill. (Trykt bog: ISBN: 9781447080732) [ca. 388 tekstsider, ekskl. kapitel 6, 12 og 14].

En grundbog til indføring i personlighedspsykologiens hovedområder, metoder, empiriske fund og grundideer. Bogen omhandler bl.a. personlighedstræk, stabilitet og forandring, evolutions- og psykoanalytiske perspektiver, motivation, person x situation interaktion, kulturelle forskelle og ligheder, og personlighedsforstyrrelser. [466 NS]

Leary, M. R., & Tangney, J. P. (2011). The self as an organizing construct in the behavioral and social sciences. I: M. R. Leary & J. P. Tangney (Red.). *Handbook of self and identity* (2. udgave, kapitel 1, s. 1-18). Guilford.

Kapitlet opsummerer forskellige betydninger af begrebet om selvet i psykologiens og socialvidenskabens historie. Begrebet blev introduceret i psykologien med William James i slutningen af 1800-tallet men får først for alvor betydning som forskningsbegreb i psykologien i anden halvdel af 1900 tallet. Selvet defineres i kapitlet som det sæt af psykologiske mekanismer eller processer, der gør bevidst selvrefleksion mulig. Øvrige betydningsdannelse af selv-relaterede fænomener (herunder self-efficacy, self-identity etc) relateres til dette, og der argumenteres for at begreber som person og personlighed ikke er selvbegreber. [*JT] [32 NS]

McAdams, D. P., & Pals, J. L. (2006). A new big five: Fundamental principles for an integrative science of personality. *American Psychologist*, 61(3), 204-217. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.3.204>

Artiklen giver et bud på en begrebsramme for en helhedsorienteret personlighedsforståelse. Med en bred indflyvning over centrale dele af den eksisterende teori og empiri om den menneskelige personlighed artikulerer artiklen 5 grundprincipper for en integrativ personlighedspsykologi. Med reference til disse 5 principper konceptualiseres personlighed som (a) et individs unikke variation over det generelle evolutionære design for den menneskelige natur, som bliver udtrykt som (b) et udviklende mønster af dispositionelle træk, (c) karakteristiske adaptationer og (d) integrative livshistorier, som er komplekst og differentielt situeret i (e) kultur og sociale kontekster. [*JT, PB] [25 NS]

Ozer, S. (2019). Globalization and the proliferation of complex acculturation processes. I: P. F. Titzmann & P. Jugert (Red.), *Youth in superdiverse societies: Growing up with globalization, diversity, and acculturation* (s. 23-40). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351040266>

Kapitlet introducerer til nye udviklinger af den klassiske akkulturationspsykologi der omhandler kulturel globalisering. Således belyser teksten, hvordan mennesker i globaliserede samfund eksponeres for nye kulturelle influenser gennem både direkte og medieret interkulturel kontakt. Endvidere beskriver teksten, hvordan mennesker reagerer og navigerer i sådanne kontekster af kulturel pluralisme. [*SO] [28 NS]

Paulhus, D. L. (2014). Toward a taxonomy of dark personalities. *Current Directions in Psychological Science*, 23(6), 421-426. <https://doi.org/10.1177/0963721414547737>

This article provides an overview about dark personalities, focusing on Machiavellianism, narcissism, psychopathy, and everyday sadism. The four tendencies share a common dark core but have own unique features. The article discusses these shared and unique features. [*SP] [9 NS]

Roccas, S., & Brewer, M. B. (2002). Social identity complexity. *Personality and Social Psychology Review*, 6(2), 88-106. https://doi.org/10.1207/S15327957PSPR0602_01

Mens social identitetsteori og forskning som regel tager udgangspunkt i simple modeller, hvor man tilhører blot én indgruppe med tilsvarende udgruppe, så udvider forfatterne modellen til at omhandle situationer, hvor man bevæger sig i flere forskellige indgrupper. Det betyder, at ens sociale identitet kan være mere eller mindre kompleks. Artiklen omhandler fire forskellige slags indgruppekonstellationer der har forskellige grader af social identitetskompleksitet og forskellige udgruppeforhold. [*PB] [34 NS]

Rüsch, N., Corrigan, P. W., Todd, A. R., & Bodenhausen, G. V. (2010). Implicit self-stigma in people with mental illness. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 198(2), 150-153. <https://doi.org/10.1097/NMD.0b013e3181cc43b5>

Research shows that the mentally ill are often stereotyped and stigmatized by the public. This study explores whether mentally ill individuals, themselves, also hold explicit and implicit negative stereotypes about psychiatric disorders. The results support the authors' hypothesis that negative stereotypes held by others are often internalized by individuals with mental illness, in a process that threatens their quality of life. This article is used to illustrate some of the key concepts related to social cognition and attitudes. [*SVM] [7 NS]

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>

Artiklen giver en fremstilling af selvdetermineringsteoriens (SDT) forståelse af, hvordan psykologiske grundbehov har betydning i den menneskelige motivation. SDT opererer med tre psykologiske grundbehov, hhv. behov for autonomi, relaterethed og kompetence. De tre behov realiseres gennem intrinsisk motivation, som reguleres i forhold til ekstrinsisk (instrumentel) motivation. Måderne, hvorpå forholdet mellem intrinsisk og ekstrinsisk motivation reguleres på, er betinget af de grader hvormed den ekstrinsiske motivation er internaliseret i den menneskelige selv-regulering. Artiklen viser endvidere, hvorledes forskellige forhold kan hhv understøtte eller underminere intrinsisk motivation, selv-regulering og velvære. [*JT, PB] [18 NS]

Stollberg, J., Fritsche, I., Barth, M., & Jugert, P. (2017). Extending control perceptions to the social self. Ingroups serve the restoration of control. I: M. Bukowski, I. Fritsche, A. Guinote & M. Kofta (Red.), *Coping with lack of control in a social world* (kapitel 8, s. 133-150). Routledge.

Artiklen bygger på social identitetsteori og på den grundantagelse, at vi har et behov for kontrol i betydningen af at kunne forholde os aktivt til de udfordringer livet og verden byder på. Vi knytter os til grupper, der giver os en god fornemmelse af at være i kontrol, ikke mindst når vi står over for udfordringer, vi vanskeligt kan magte selv og når vi står i fare for at miste grebet om tilværelsen. [*PB] [20 NS]

Strahan, E. J., White, K., Fong, G. T., Fabrigar, L. R., Zanna, M. P., & Cameron, R. (2002). Enhancing the effectiveness of tobacco package warning labels: A social psychological perspective. *Tobacco Control*, 11(3), 183-190. <https://doi.org/10.1136/tc.11.3.183>

This review article draws from a number of theoretical perspectives on attitudes and attitude change to summarize research on the effects of anti-smoking warning messages. The authors also apply these theories to recommend improved methods of persuading smokers to quit. [*SVM] [13 NS]

Tonks, R. G. (2014). Cross-cultural psychology: Overview. I: T. Teo (Red.) *Encyclopedia of critical psychology* (s. 334-341). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-5583-7_370

Teksten introducerer kort til de primære tilgange til at studere sammenspillet mellem kultur og psykologiske processer. Således beskrives den historiske udvikling af tværkulturel psykologi og kultur psykologi samt forskellen mellem disse tingange. Derudover adresseres de centrale tematikker og diskussioner, der relaterer sig til disse tilganges videnskabsteoretiske grundlag. [*SO] [14 NS]

Tønnesvang, J. (2005). Selvrealisering som bipolarart fænomen. I: S. Brinkmann & C. Eriksen (Red.), *Selvrealisering: Kritiske diskussioner af en grænseløs udviklingskultur* (kapitel 11, s. 251-277). Klim.

Artiklen argumenterer for, at selvrealiseringens struktur er bipolar, og at der for en psykologisk betragtning ikke er nogen principiel modsætning mellem individualitet og fællesskab i den genuine menneskelige selvrealisering. Hvis der forekommer sådanne principielle modsætninger, er der enten tale om skæv eller falsk selvrealisering. Endvidere vises det, hvorledes kerneindsigter i ældre teoretiske positioner (eksemplificeret med Maslow) kan tages til efterretning i nyere teoriudvikling. [*JT] [32 NS]

Tønnesvang, J., Hedegaard, N. B., & Nygaard, S. E. (2015). *Kvadrantmodellen - en introduktion* (2. udgave, s. 3-23). Forlaget Klim.

Teksten giver en kortfattet introduktion til grundmodellen inden for den integrale perspektivisme. Der introduceres til kvadrantmodellens teoretiske fundering og til modellens praktiske anvendelighed. [*JT] [24 NS]

Tønnesvang, J. (2019). Psykologiske behov, motivation og vitaliserende miljøer. I: T. N. Rasmussen & A. Søndberg (Red.), *Motivation: i klasseledelse, relationer og didaktik* (s. 127-149). KvaN.

Det er en væsentlig indgang til at arbejde med personers motivation, at forstå, hvordan det er at være denne nogen og at forstå hvilke former for motivationel rettethed personen har installeret i dét, som han eller hun foretager sig eller ikke foretager sig. Artiklen introducerer til vitaliseringsmodellen, der

handler om forholdet mellem psykologiske behov, motivationel rettethed og psykologisk ilt i vitaliserende miljøer for autonomi, mening, mestring og tilhør. [*JT] [23 NS]

I alt 1849 NS